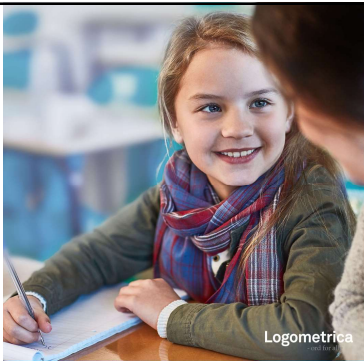

Følge opp!

Tiltak basert på resultatene i Logos

Logometrica

1

Logos

Logos hjelper deg med å kartlegge leseferdigheten, diagnostisere dysleksi og utarbeide skreddersydde pedagogiske tiltak.

2

Logos

- Samling av tester
- Deltestene er nøye valgt ut på bakgrunn av det en vet om lesing, lesevansker og dysleksi
- Svært omfattende og solide normer (i Norden inngår over 3000 elever)
- Personlig sertifisering

3

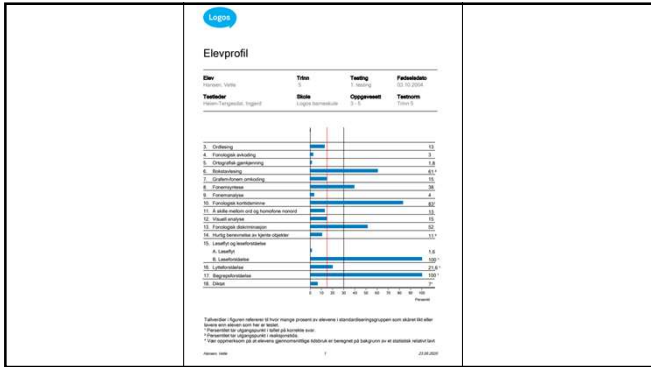

4

Hva er dysleksi?

”Vedvarende forstyrrelse i kodingen av skriftspråket, forårsaket av en svikt på det fonologiske området”

(Høien og Lundberg, 2001)

5

International Dyslexia Association og National Institute of Child Health and Development:

Dyslexia is a specific learning disability that is neurobiological in origin. It is characterized by difficulties with accurate and/or fluent word recognition and by poor spelling and decoding abilities. These difficulties typically result from a deficit in the phonological component of language that is often unexpected in relation to other cognitive abilities and the provision of effective classroom instruction. Secondary consequences may include problems in reading comprehension and reduced reading experience that impede growth of vocabulary and background knowledge.

6

Praktisk tilnærming - tiltak

Vi har kartlagt eleven

- Vi har fått en profil
- Vi har tatt utskrift av en detaljert rapport
- Vi har lastet ned forslag til tiltak

→ Hvor begynner vi?

10

Mål for dagen

At metodene du velger
er hensiktsmessige
i forhold til det som er avdekket

11

Logosrapport - plattform for lesekurs

Først:

Sorter mestring og vansker i
de delferdighetene som kartlegges i Logos

Logometrica.
-red for alle

12

Vi sorterer resultatene innenfor følgende hovedområder

- Fonologiske ferdigheter
- Ortografiske ferdigheter
- Forståelse
- Andre bakenforliggende ferdigheter

13

Fonologiske ferdigheter

- Fonologisk lesing
- Fønemisk bevissthet
  - Fonologisk diskriminasjon
  - Grafem-fonem-omkoding
  - Føneanalyse
  - Fønesyntese
- (Hurtig benevnelse)

14

Ortografiske ferdigheter

- Ortografisk lesing
- Ordidentifikasjon
- Å skille mellom ord og homofone nonord
- Diktat

15

Forståelse

- Leseforståelse
- Lytteforståelse
- Begrepsforståelse

16

Andre bakenforliggende ferdigheter

- Fonologisk korttidsminne, arbeidsminne, visuell analyse, visuelt korttidsminne, reaksjonstid

17

Detaljene i logosresultatene = oversikt over mestring og vanskeområder

Det gir deg plattform for å velge mestringsbaserte og målrettede tiltak innenfor disse områdene:

1. fonologiske ferdigheter
2. ortografiske ferdigheter
3. forståelse

Samtidig får du grunnlag for å introdusere hjelpemidler som er hensiktsmessige i hverdagen.

18

Her er første praktiske oppgave...

... for å sette deg på sporet av noe

19

20

Fonologiske ferdigheter

21

Fonologiske ferdigheter er ferdigheter knyttet til lydene i språket.

Fonologiske vansker er vansker knyttet til lydene i språket.

22

Grafem-fonem-omkoding Lydinnlæring

Hos noen elever avdekkes de fonologiske vanskene når lydinnlæringen viser seg å være en utfordring

23

Fonemisk bevissthet og forutsetning for effektiv grafem-fonem-omkoding

1. Muntlig reaksjonstid
2. Manuell reaksjonstid
3. Ordlesing
4. Fonologisk omkoding
5. Ortografisk omkoding
6. Bokstaveling
7. Grafem-fonem-omkoding
8. Følelsesmessig
9. Fonemanalyse
10. Fonologisk korttidshinne
11. Å uttale medlen end og nokord
12. Skriftspråk
13. Fonologisk diskriminasjon
14. Hurtig benytte seg av objekt
15. Lydlyng
16. Lyttestreke
17. Lyttestreke
18. Lyttestreke
19. Lyttestreke

24

Fonemsyntese

Deltesten der man sjekker om eleven mestrer prinsippet bak fonologisk lesing.

- Noen elever kan trekke sammen lyder som presenteres auditivt
  - Andre kan bokstavllydene, men de klarer ikke å trekke dem sammen.
    - Vær obs på eventuelle arbeidsminnevansker
    - Øv på å trekke sammen lyder, både gjennom visuell avkoding av korte ord og gjennom auditive øvelser
      - Da øver du også fonemisk bevissthet
- Fonemisyntese er en øvelse som forutsetter en viss grad av fonemisk bevissthet.

25

---

8. Fonemisyntese 18.01.2012

	Korrekt			R2			Effektivitet
	Prosent	Snitt	Persentil	Sek.	Snitt	Persentil	Persentil
Total skår	66,67	79,80	18	0,99	1,42	91	64

Oppgave	Stimuli	R/G	R2				
1	bil	R	0,80	7	siden	G	1,79
2	mye	R	2,22	8	papir	R	1,70
3	fra	G	1,90	9	tenke	R	0,91
4	smil	R	0,89	10	politi	R	0,82
5	lure	R	1,38	11	handle	R	1,06
6	dame	G	1,10	12	graver	G	2,06

26

Fonemisk bevissthet

8. Fonemisyntese 18.01.2012

	Korrekt			R2			Effektivitet
	Prosent	Snitt	Persentil	Sek.	Snitt	Persentil	Persentil
Total skår	66,67	79,80	18	0,99	1,42	91	64

9. Fonemanalyse 18.01.2012

	Korrekt			R2			Effektivitet
	Prosent	Snitt	Persentil	Sek.	Snitt	Persentil	Persentil
Total skår	100,00	95,38	100	2,29	2,39	52	57

13. Fonologisk diskriminasjon 18.01.2012

	Korrekt			R1			Effektivitet
	Prosent	Snitt	Persentil	Sek.	Snitt	Persentil	Persentil
Total skår	90,00	94,55	18	0,45	0,53	60	54

27

Fonemisk bevissthet

1. Muntlig rekognosist
2. Muntlig rekognosist
3. Ordlesing
4. Fonologisk avkoding
5. Ortografisk ordgjenkjenning
6. Fonemisk bevissthet
7. Fonologisk korttdømming
8. Arbeidsminne
9. Å skille mellom ord og nonord
10. Hørig bevissthet for tall
11. Visuell korttdømming
- 12A. Leserfyt
- B. Leserforståelse
13. Lytforståelse
14. Begripforståelse
15. Ordet

28

Kan man øve fonemisk bevissthet på tvers av alder og nivå?

- Lek med/utforske rim og regler
- Lek med/utforske ord som begynner på samme lyd ... eller lydpakke
- Lek med/utforske rundt hva som skjer når vi roper ord
- Lek med/utforske stavelser
- Andre forslag: ...

29

Når grafem-fonem-omkodingen ikke er automatisert

7. Grafem-fonem-omkoding 18.01.2012

	Skrevet		R1		Effektivitet	
	Prosent	Satt	Prosent	Satt	Prosent	Prosent
Total skår	96.00	87.43	91	0.98	0.83	25 / 40
Endet	100.00	94.00	100	0.95	0.80	22 / 30
Komplett	91.67	79.20	77	1.05	0.89	22 / 43

Oppgave	Skrevet	R1	Effektivitet
1	25	0.45	
2	1	1.22	
3	8	0.37	
4	1	0.80	
5	1	0.54	
6	1	0.69	
7	1	1.31	
8	1	1.00	
9	1	0.80	
10	1	1.18	

11	d	R	0.82
12	au	R	1.24
13	f	R	0.75
14	sh	R	0.83
15	sh	G	0.53
16	p	R	0.87
17	f	R	0.97
18	eg	R	1.05
19	v	R	1.03
20	hv	R	0.82
21	sh	R	0.89
22	ei	R	1.24
23	n	R	0.81
24	l	R	0.85
25	k	R	0.19

30

Informasjonen ligger i detaljene

7. Grafem-fonem-omkodning (21.06.2018)

	Korrekt			R1			Effektivitet Persentil
	Prosent	Snitt	Persentil	Sek.	Snitt	Persentil	
Total skår	76,00	86,01	20	1,02	0,94	32	21
Enkel	100,00	93,02	100	0,82	0,89	56	65
Kompleks	50,00	78,35	7	1,18	1,03	27	7

31

1	g	R	1,32
2	t	R	0,77
3	tj	G	1,12
4	n	R	0,81
5	ai	R	1,17
6	b	R	1,56
7	lj	R	1,41
8	øy	R	1,12
9	m	R	0,82
10	kj	G	1,48
11	d	R	0,68
12	au	R	1,55
13	f	R	2,51
14	gj	G	0,90
15	skj	G	1,29
16	p	R	1,02
17	r	R	0,81
18	ng	G	0,85
19	s	R	0,80
20	hv	G	1,04

32

Når bokstavene ikke vil feste seg

- Kombinere lyd og kinestetisk erfaring
  - Unngå at bokstavskrivning blir produksjon av pene border uten mening
- Skrive repetisjoner av små ord fremfor bokstavrekker (relevant bruk, styrke fonemisk bevissthet og forhåpentligvis innarbeide noen ordbilder på kjøpet)
  - Diverse apper for kombinasjon av lyd og visuelt bilde – samt kinestetisk øvelse i form av bokstavforming

33

Metoder for bokstavinnlæring og automatisering av grafem-fonemkodingen

grafem-fonem og fonem-grafem

Lyd og tegn hånd i hånd.

- Visuelle øvelser – med lyd.
- Kinestetiske øvelser – med lyd

34

Litt om tålmodighet

- Hvor tålmodige skal vi v re f r vi må endre strategi?
- Hvilke variasjonsmuligheter har vi når det kommer til metodikk?
- Hvilke metoder kan kombineres?

35

Lesing

Vi forholder oss til to lesestrategier:

- Fonologisk lesing
- Ortografisk lesing

(Høien og Lundberg 2012)

36

Hva er lesing?

Avkodning x Forståelse = Lesing

(Gough & Tunmer, 1986)

37

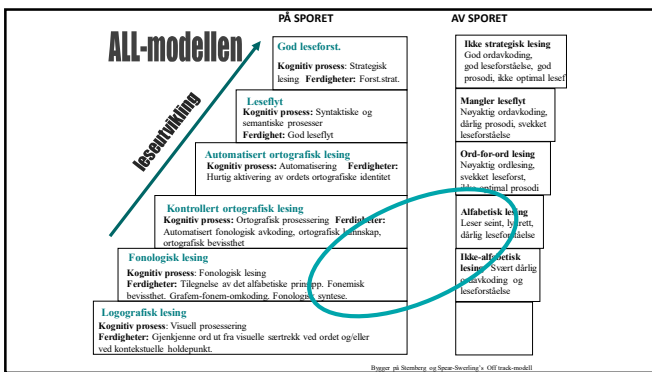

38

Leseflyt?

Hva er det?

39

Ord korrekt pr minutt ....

Feller ved fokus på fart:

- Gjetter på endelser
- Lavt presisjonsnivå
- Misforstår innhold
- Mister nyanser

Logometrica.
ord for alle

40

Hvordan jobbe med presisjonsnivå?

- Automatisere stavelser
- Automatisere ordbilder

(sjekk deltestene 3, 4 og 5
for å undersøke personens faktiske ferdighet)

41

Problemområde; Fonologisk lesing

4. Fonologisk avkoding 18.01.2012

	Korrekt				R2				R2-R1				Effektivitet		
	Prosent	Snitt	Perisentl	Sk.	Snitt	Perisentl	Sk.	Snitt	Perisentl	Sk.	Snitt	Perisentl	Sk.	Perisentl	Sk.
Total skår	95,83	90,34	75	2,05	1,63	15	1,04	0,81	20	23					
Kort	100,00	95,01	100	1,68	1,28	9	0,66	0,55	23	17					
Lang	91,67	85,68	97	2,76	2,09	11	1,79	1,10	13	26					
Enkel	91,67	93,05	33	1,83	1,57	21	0,86	0,78	31	25					
Kompleks	100,00	87,64	100	2,18	1,70	15	1,11	0,85	20	30					

Stavelse	Stimul	R1	R2	R2-R1
1	eru	R	1,72	0,67
2	ky	R	1,60	0,69
3	andole	R	2,76	1,64
4	stivale	R	2,53	1,42
5	repak	R	2,17	1,47
6	ryn	R	1,71	0,88
7	gen	R	1,54	0,60
8	låt	R	1,54	0,95

42

9	byrnery	R	2,78	1,79
10	fás	R	1,70	0,56
11	kýlfót	R	2,65	1,17
12	skær	R	2,53	1,87
13	skjúkú	R	3,21	1,88
14	svun	R	1,83	1,04
15	gætt	R	1,83	0,73
16	konfekt	G	3,45	2,45
17	spóhas	R	5,12	3,49
18	skúf	R	2,31	0,57
19	byr	R	1,84	0,55
20	þrínás	R	2,79	2,17
21	gratuk	R	2,56	1,66
22	rhinnit	R	4,11	3,50
23	gætt	R	1,68	0,84
24	pum	R	1,10	0,28

43

Problemområde; Fonologisk lesing

Hva er bakgrunnen for denne vansken?

- Grafem-fonem-omkodingen?
- Fonemisk bevissthet?
- Fonemsyntesen?

44

Lydinnlæring/Bokstavering (grafem-fonem-omkoding)

7. Grafem-fonem-omkoding 18.01.2012

	Prosent	Skår	Prosent	Skår	Prosent	Prosent	
Total skår	96,00	87,43	91	0,96	0,83	25	40
Skårer	100,00	94,00	100	0,95	0,80	22	35
Kompleks	91,67	78,20	77	1,05	0,89	22	43

Oppgave	Spørsmål	Skår	Skår
1	g	R	0,45
2	l	R	1,22
3	h	R	0,77
4	n	R	1,80
5	ae	R	0,54
6	h	R	1,59
7	h	R	1,31
8	ay	R	1,60
9	ae	R	1,65
10	h	R	1,18

		R	
11	d	R	0,82
12	au	R	1,24
13	f	R	0,75
14	ie	R	0,93
15	shj	G	0,53
16	p	R	0,87
17	f	R	0,97
18	ng	R	1,05
19	k	R	1,05
20	he	R	0,82
21	h	R	0,89
22	ae	R	1,24
23	h	R	0,83
24	j	R	0,95
25	k	R	0,19

45

Vår elev kan bokstavene: Ikke bom på tilbakemeldingen!

Det vi har sett i resultatene er en tidsbruk som indikerer at grafem-fonem-omkodingen ikke er automatisert..... (se tidligere omtale)

- Sørg for at lydene blir automatisert
- Bruk lang nok tid. Selv med rask progresjon må man ha tid til litt dveling ved den enkelte bokstavlyd.
- Husk at du kan kombinere disse øvelsene med andre øvelser, og at det er hensiktsmessig at bokstavene befinner seg i sitt rette element: ord og tekst

46

Fonemisk bevissthet

Effektiv fonemisk bevissthet er ikke bare bevissthet om enkeltlyder, men også bevissthet om naturlige lydelementer/lydpakker i ord:

Stavelser

God fonemisk bevissthet gjør at vi nesten underbevisst forholder oss til disse naturlige delene (eks. Vi roper, snakker tydelig og ... lager sanger)

Tips: Jørgen Frost og Anette Lønnegaard «Språkleker»
Inspirasjon fra nettet: <http://smarped.no/abc/språkleker.html>

47

Stavelser

De naturlige lydenhetene du hører ved :

- Roping
- Taktlegging
- Samtale med tunghørte

Tips hvis det er vanskelig å lytte dem ut:
de forsterkes ved aggresjon....

(Frost og Lønnegaard, «Språkleker» 2007, Praktiske oppgaver)

48

Kan du lese Norges lengste ord?

Fylkestrafikksikkerhetsutvalgssekretariatslederfunksjonene

49

Ble det lettere nå?

Fyl-kes-tra-fikk-sik-ker-hets-ut-valgs-
sek-re-ta-ri-ats-le-der-funk-sjo-ne-ne

50

**Stavelseslesing effektiviserer
fonologisk lesing**

51

Regler og støttemetoder i stavelsesdeling

Regler:

- Ropelyder
- Rettferdighet og høflighet

Vokaler = ropelyder

En vokal eller diftong i hver stavelse

vkv	→	v-kv
vkkv	→	vk-kv
vkkkv	→	vk-kkv

(Pått, høflighet og rettferdighet - den stavelserdelingsregelen)

52

Regler og støttemetoder i stavelsesdeling

Støttemetoder:

Ropetest

Sinnatest

Tunghørttest

Erfaring:

Den som kan rope og være sint trenger ikke å lære reglene.

Du klarer ikke å rope på en sint måte uten å dele i stavelser...

Det er stavelsene og ikke reglene som skal være i fokus.

Logometrica.
- ord for alle

53

Metoder med stavelser i fokus

Gode metoder automatiserer stavelser slik at leseren kan lese ordene bit for bit.

Logometrica.
- ord for alle

54

Helhetslesing (Jørgen Frost)

Ukas tekst - **Helhet**
- velge etter interesse

Del

- *Lese med blyant (streke under vanskelige ord)
- *Lage ordliste (utskrift – skriftstørrelse minimum 26)
- *Finne synonymer/antonymer/ordforklaringer
- *Finne vokaler (markere)
- *Delle i stavelser (først på arket, så på PC – med utskrift)
- *Klippe og pusle ordene sammen igjen
- *Pusle kreativt

Helhet – Alt etter elevens alder: Sammendrag, spørsmål til teksten, bevisstgjøring av memoreringsstrategier, utprøving av studieteknikk, høytlesing ved ukas slutt

---

55

1

2

3

4

5

vibrasjon
elastiske
subjektiv
menneskeøret
svingninger

Vi bra sjon
e lastiske
subjektiv

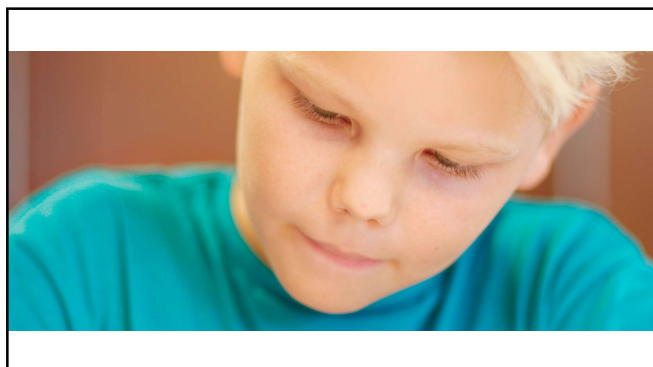

56

57

”Automatisering” av stavelser

Ved stadig arbeid med stavelser, vil man etablere ”parate stavelser” i langtidsminet. Dette vil medføre rask gjenkjenning av større enheter når man avkoder fonologisk, eller trenger fonologisk strategi som støttestrategi.

→ **Redusert energibruk, og frigjøring energi til bearbeiding av tekstens meningsinnhold.**

58

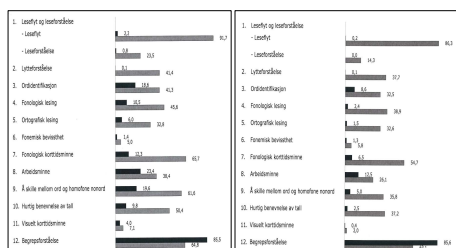

Eksempel på resultat etter 3 måneder med stavelser i fokus:

59

Stavelsesdele ord knyttet til fagstoff

- Lag ordlister med sentrale begreper knyttet til fag, kapittel eller tema
- La elevene jobbe med dette uka før du skal jobbe med temaet i klassen
- Stavelsesdel ordene, klipp opp, pusle dem sammen til originalordene. Bruk også ti minutter til å pusle dem sammen til nye ord.
- Lag synonymer og antonymer til ordene

60

Stavelseskryss

Finne ord i et rutenett med stavelser

- Lag egne stavelseskryss med utgangspunkt i faget
- Ordene kan ikke leses bakover
- Lag fasit
- Poenget er ikke at eleven skal finne alle ordene

Poenget er at eleven utsettes for stavelsene, slik at disse etableres i elevens langtidsminne.

61

<http://www.youtube.com/watch?v=XKekE10b82s&feature=related>

62

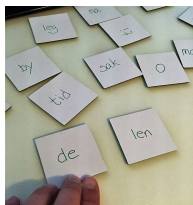

Puslebrikker

- Lag bokser med stavelser (det kan være høyfrekvente ord, faguttrykk, forenkling av dobbeltkonsonanter osv.)
- Skriv stavelsene opp på papirbiter som lamineres, trebrikker, puslebrikker osv.
- Ikke ha for liten skrift (minimum 26)

- Eleven må pusle seg frem til nye ord
- Ordene skrives på liste når de er puslet
- Stavelsene blir ikke oppbrukt

63

Stavelser i konvolutt

ku	er	fa	re	a	li	verk	se	bra	ø	ke
fir	kan	te	ne	vis	le	vi	da	me	de	ho

Logometrica.
veid for alle

64

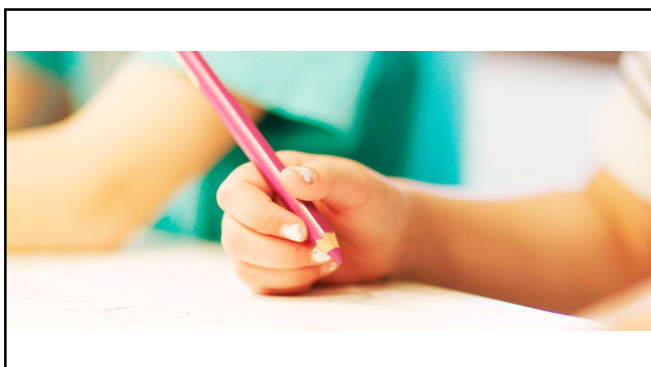

65

Skjema for telling av stavelser

- Finn relevante ord for klassen.
- Det kan være ord knyttet til et tema / en leksjon
- Det kan være ukas diktat-ord osv.
- Varier hvor mange stavelser elevene skal lete etter.

Skjema for telling av stavelser:

Finn ordene som har tre stavelser. Sett kryss:

Begreper	Ja = det er tre stavelser	Nei = det er ikke tre stavelser
elektroner		
atomer		
molekyl		
overføring		
forflytning		
elektronoverføring		
elektronovergang		
fullstendig		
ufullstendig		
reaksjon		

66

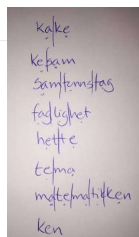

Ordløkkeoppgave

- «De siste skal bli de første»
- Siste stavelse skal være første stavelser i neste ord.
- Kan gjennomføres som en felles «lek» på tavla – eller som en konkurranse.
- På høyt nivå er vi strenge på at første og siste stavelse må være lik
- På lavt nivå ser vi litt gjennom fingrene med dette.

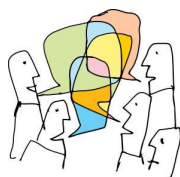

67

På hvilken måte ser du for deg at du kan bruke stavelser i klasserommet?

68

Ortografiske øvelser

Gode metoder skal etablere parate ordbilder i langtidsminet.

69

Diktat – ferdigheter knyttet til ortografisk gjenkalling

18. Diktat 15.02.2012

Korrekt

Total skår	Prosent	Snitt	Persentil
40,00	67,25	8	

Oppgave	Stimuli	R/G
1	godt	R
2	morsomt	G
3	butikken	R
4	kylling	G
5	vinduet	G

6	sjeldent	G
7	gjenne	G
8	gutt	R
9	adresse	G
10	konseren	G
11	kolidene	G
12	gjeme	G
13	kommandoen	R
14	middels	R
15	jorda	R
16	tålmodig	G
17	spydet	G
18	hvilken	G
19	verst	R
20	ripsbær	R
21	interesse	G
22	hvordan	R
23	nysgjerrig	R
24	temperaturen	G
25	konkurransen	G

73

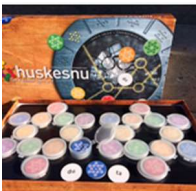

Huskesnu

Ordmemory

Logometrica.
- ord for alle

74

75

Ordblinkoppgaver

Programmer som har ordblinkoppgaver:

- Drillpro/Ordrill
- Vision Builder /Cog reader
- Lexia
- Ulike apper

Logometrica.
-ord for alle

76

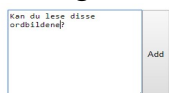

Ordbilder og silhuetter

<http://nilsmagnus.github.io/silhouette/dist/>

77

Finne mellomrommene

- Lage tekster med setninger der ordene står uten mellomrom. Vilduhamelkogsukkerikaffen?
- Eleven må sette strek der mellomrommet skal være.

Bør være kjente ord.

Logometrica.
-ord for alle

78

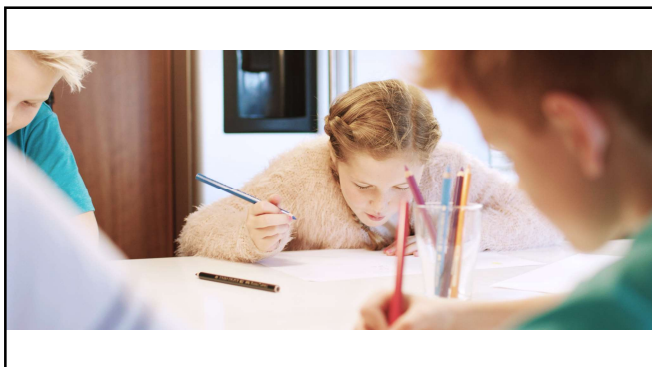

79

Ordjakt

Bevisstgjøring på å lese ortografisk når man kan

- Finn en tekst hvor det samme ordet går igjen mange ganger
- Bruk «gul tusj» og marker alle de samme ordene
- Be eleven lese den ferdigmarkerte teksten uten å «lydere» de gule ordene

80

Lesevenn

- Lese i 15 minutter for samme person/trygg lesevenn (voksen)
  - Først leseleksa
  - Etterpå ny tekst
- (pensjonistgrupper?)

Logometrica.
-ord for alle

81

Repetert lesing

- Lese samme tekst flere ganger.
- Husk å tilpasse vanskelighetsgrad.
- Ha fokus på korrekt avkoding framfor fart.

- Alternativet «Helhetslesing» anbefales for lesesvake elever (Se tidligere lysbilde)

Logometrica.
ord for alle

82

Rettskriving

Ortografisk bevissthet:

- Ortografisk gjenkalling
- Ortografisk gjenkjenning

Metode:

- Ordbildetrening
- Fonologisk støttestrategi (Stavelseslesing kan støtte rettskrivningsferdigheten – eksempel: dobbel konsonant)

83

Hentediktat

«Den menneskelige kopimaskin»

- Lesetrening (detaljlesing)
- Arbeidsminne
- Skrive på PC
- Rettskrivningsprogram
- Lesetrening
- Arbeidsminne
- Skumlese
- Detaljlesing
- Trim...

BYTTE AV FORELDRE

Vi vet at du ikke liker oss,
 sa Mor, og at du heller ville
 hatt andre foreldre, f.eks. Goldbergs,
 som bor på den andre siden av gaten. Du synes
 vi er ondskapsfulle fordi vi tvinger deg til
 å gå tidlig til sengs. Men hvis
 en annen familie vil ha deg, vil vi være

84

Setningspuslespill

Forkaste eller godta?

Hør seg frem til avgjørelsen – og skriv alternativene

- Bevisstgjør på hva som er god struktur
- Bevisstgjør på å ivareta meningsinnhold
- Grunnlag for variert språk i egne tekster
- Ordbildetning

1. På jordet kjører vi med traktor.
2. I går lærte hunden å hente pinner
3. Tone og Lise dro på ferie til Spania sist sommer.

85

Alarm - tekstproduksjon

Hos eldre dyslektikere kan lytteforståelsen være dårlig på grunn av liten leseaktivitet, noe som gir leseren avgrenset begrepsforråd. **syntaktiske vansker og manglende kunnskaper når det gjelder ulike tekstsjangere.**

(Logoshåndboka)

86

Når skal man øve lesing og når skal man lytte til lydbok?

87

Hva har dyslektikeren rett på?

- Vi har plikt til å tilrettelegge så elevene våre får vist hva de kan (<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/>)
- Se den enkeltes dokumentasjon for individuelle anbefalinger

Vanlige anbefalinger:

- Utvidet tid
- Tilgang på lyd støtte ved eksponering for tekst (lydbøker og digitale versjoner av all tekst som deles ut «på papir»)
- Tilgang på skriveverktøy i form av PC med utvidet rettskrivingsprogram til alt skrivearbeid
- Muntlige undervisningsvurderinger dersom eleven foretrekker dette, - og kompetansemålene lar seg måle gjennom denne formen for vurdering
- Bruk av tale til tekst?

88

Rettskrivingsstøtte

- Word
- Utvidet rettskrivingsprogram
- Dikteringsfunksjonen

Husk: Opplesingsfunksjonen er en viktig del av retteprogrammet!

89

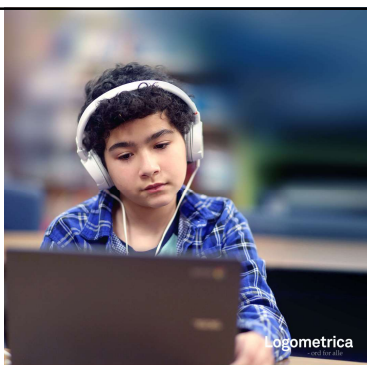

Lyd støtte

- NLB
- Digitale bøker
- Oppleserfunksjon

90

Lydbøker**– hva kan eleven få, og hvordan fungerer dette i praksis?**

- Medlemskap i NLB – og tilgang til 30 000 titler gjennom mobilen
- Digitale bøker ?
  - noen med oppleser, andre med syntetisk «tekst til tale», og noen som kan leses gjennom utvidet rettskrivingsprogram

Prøveversjoner kan lastes ned gjennom forlagenes nettsider

91

Apper som «leser tekst fra bilde»

Alle elever og lærere med en egen Office-bruker kan bruke Office Lens.
Brukernavn: e-postadressen din som office-bruker
Passord: det vanlige innloggingspassordet ditt

Lesevenn er ganske ny, og den er foreløpig litt selektiv på fonttyper.....(den krever i-Phone) .....
Man må ha brukernavn og passord for Lingdys for å få tilgang til Lesevenn.

92

**Muntlige prøver,
- og lydfiler som
alternativ til tekst produsert gjennom et tastatur.**

Her finnes det mange muligheter

- Demonstrasjon av en enkel versjon følger.....

93

Problemområde – Its og prøvemodus

Frustrerte elever forteller:

- De har ikke sett noen oppleserfunksjon
- De får ingen skrivestøtte (utvidet rettskrivingsprogram stenges ute)

94

Forståelse

Hos eldre dyslektikere kan lytteforståelsen være dårlig på grunn av liten leseaktivitet, noe som gir leseren avgrenset begrepsforråd, syntaktiske vansker og manglende kunnskaper når det gjelder ulike tekstsjangere.

Logometrica.
- ord for alle

95

Luketekst

- Leseforståelse
- Ordmobilisering (aktivering av ordforråd)

Luketekst

Du kan bli tjukk bare av tanken

Troen på at du er _____ kan gjøre at du legger på deg. Ifølge ny studie.

Dersom du tror at du ikke kan kontrollere vekten, kan tankene om dette føre til at kiloene kommer sukkende, at du velger å spise usunn mat og at du senker aktivitetsnivået.

Det viser en ny _____ ved Texas Tech University i USA.

96

Tegnsettingsoppgave

- Leseforståelse
- Trygghet på bruk av tegn

2,3 millioner søkte kontorjobb i India

Mer enn 2,3 millioner mennesker søkte ledige assistentstillinger hos delstatsmyndighetene i Uttar Pradesh i India å intervjuer alle søkerne vil ta rundt fire år, ifølge myndighetene det skal ansettes 368 nye assistenter i delstaten nord i landet, ifølge indiske medier

I delstaten Uttar Pradesh er 13 millioner av innbyggerne mellom 15 og 35 år arbeidstledige blant de til sammen 2,3 millioner søkerne var 222.000 med forskjellig slags høyere utdanning og

---

97

Studieteknikk og lydbok

- Viktig å hjelpe eleven til å finne en teknikk som fungerer for dem.
- IKKE press på dem den teknikken du selv foretrekker...
- Sjekk ut lesesenteret i Stavanger

98

Førstehjelp - studieteknikk:

Les bestillingen!

99

Kompetansemålene

Bestilling

- For eleven
- For læreren
- For sensor

www.udir.no

100

Hjelp eleven å forstå bestillingen

- Forklar vanskelige ord
- Hjelp eleven å gjøre **sitt eget** hode klart for innsamling
  - Førforståelse:
    - Hva kan jeg fra før om dette?
  - Gjette og sjekke?

101

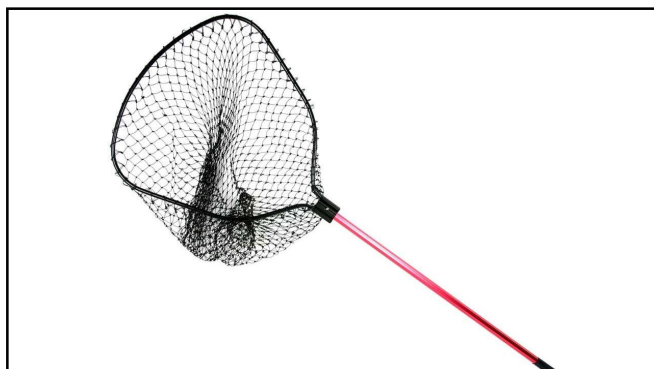

102

Sammensatte vansker

Når synet ikke spiller på lag, er det begrenset hvor langt man kommer med tradisjonell lesetrening. Samsynsvansker kan blant annet opptre som en lesevanske.

Gro Horgen Vikesdal:

«Barn har gått gjennom mange skoleår uten å ha fått med seg helt grunnleggende lærdom om lesing og skrivning fordi de har hatt en uopdaget synsfeil.»

103

Sammensatte vansker forts.

- Visuell prosessering
- Reaksjonstid
- Arbeidsminne

Det finnes øvelser og programvare for opptrening av denne typen ferdigheter, men det er foreløpig lite dokumentasjon på effekt.

Likevel er vår erfaring at enkelte kan ha bedre resultater på flere av disse deltestene, i kjølvannet av systematisk, metodisk arbeid.

Logometrica.

- ord for alle

104

Vi kan ikke «helbrede» lese- og skrivevansker.

Vi kan kun hjelpe elever med lese- og skrivevansker slik at de kan forbedre sin egen ferdighet!

105

Og...

Kjenner du en dyslektiker, så kjenner du en.

Ikke la en negativ erfaring frata muligheter for andre.
Det finnes ikke bare en måte å gjøre dette på.

Og husk:
Individuell tilpasning er også å gi
forskjellige personer forskjellige hjelpemidler,
studieteknikker osv.

106

107

Takk for nå!

108
